

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/160243,80-rocznica-utworzenia-1-Dywizji-Pancernej-1-DPanc.html>
17.04.2024, 03:36

80. rocznica utworzenia 1. Dywizji Pancernej (1. DPanc)

Data publikacji 24.02.2022

25 lutego 1942 r. Naczelnny Wódz, gen. Władysław Sikorski, wydał rozkaz o sformowaniu w składzie Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii 1. Dywizji Pancernej.

1. Dywizja Pancerna została sformowana z jednostek wydzielonych z I Korpusu Polskiego w Wielkiej Brytanii (10. Brygada Kawalerii Pancernej, 16. Brygada Czołgów, Dywizjon Rozpoznawczy Korpusu, 1. Batalion Ciężkich Karabinów Maszynowych Korpusu, Batalion Saperów Korpusu). Dowództwo nad nią powierzono gen. bryg. Stanisławowi Maczkowi, który posiadał doświadczenie w dowodzeniu oddziałami pancernymi. Gen. Maczek od 1937 r. był dowódcą 10. Brygady Kawalerii, jedynej polskiej jednostki pancerno-motorowej, której formowanie zakończono przed wrześniem 1939 r., a która podczas kampanii wrześniowej brała udział w walkach m. in. w obronie Lwowa. Dowodził również 10. Brygadą Kawalerii Pancernej Armii Polskiej we Francji, która w czerwcu 1940 r. osłaniała odwrót francuskich dywizji piechoty w Szampanii.

Nowo utworzona 1. Dywizja Pancerna została rozlokowana w miejscowościach południowej części Szkocji, bowiem wyznaczono jej zadanie ochrony wschodniego wybrzeża Szkocji przed spodziewanym niemieckim desantem. Borykała się jednak z poważnymi problemami kadrowymi, pomimo uzupełnienia jej szeregów przez żołnierzy Armii Polskiej generała Władysława Andersa ewakuowanych z ZSRŚ. W początkowym okresie jej stan liczebny wynosił: 885 oficerów, 15210 podoficerów i żołnierzy, 381 czołgów, 473 działa oraz 5060 pojazdów mechanicznych różnego przeznaczenia. Żołnierze 1. DPanc. byli jednak intensywnie szkoleni na czołgach Valentine, Crusader i Churchill, później również Sherman i Cromwell.

W lipcu 1944 r. przeniesiono Dywizję do obozu w Aldershot, skąd miała zostać wysłana do Normandii, gdzie toczyły się zacięte walki z wojskami niemieckimi. Pod koniec lipca 1944 r. rozpoczęto przerzucanie Dywizji na kontynent (ostatni jej żołnierze przybyli do Francji 1 sierpnia). Polaków włączono do 1. Armii Kanadyjskiej, która w ramach operacji „Totalise” okrążyła 7. Armię niemiecką w kotle pod Falaise. Polscy żołnierze walczyli w okrążeniu do 21 sierpnia, ponosząc duże straty osobowe (325 zabitych, 1002 rannych i 114 zaginionych), jak i sprzętowe (80 czołgów).

Po bitwie pod Falaise Niemcy zostali zmuszeni do odwrotu, w pościgu za niemieckimi

wojskami brała udział 1. Dywizja Pancerna. W ciągu 9 dni pokonała ona odległość 400 km, staczając liczne walki i wyzwalając kolejne miasta. Pod koniec października 1944 roku, 1. Dywizja Pancerna oswobodziła jedno z najstarszych holenderskich miast – historyczną Bredę, kolebkę holenderskiej kultury. I tak, jak w wielu innych wyzwolonych holenderskich miastach, również w Bredzie witano Polaków jak wyzwolicieli.

8 kwietnia 1945 r. oddziały 1. Dywizji Pancерnej wkroczyły na terytorium Niemiec. Godny odnotowania pozostaje fakt oswobodzenia przez żołnierzy polskich Stalagu VIC w Oberlangen i uwolnienia przebywających tam 1726 kobiet, żołnierzy AK – powstańców warszawskich (12 kwietnia 1944 r.).

Żołnierze 1. Dywizji Pancерnej zakończyli szlak bojowy 5 maja 1945 r. w Wilhelmshaven. Przez następne dwa lata, już pod dowództwem gen. bryg. Klemensa Rudnickiego, pełnili zadania okupacyjne na terenie północno-zachodnich Niemiec. W czerwcu 1947 r. 1. Dywizja Pancerna została dyslokowana do Anglii, gdzie nastąpiła jej demobilizacja i rozbrojenie.

Więcej o 1. Dywizji Pancерnej dowiedzą się Państwo z informacji umieszczonych na stronie:

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/infografiki-historyczn/polskie-sily-zbrojne-po/121340,1-Dywizja-Pancerna.html>

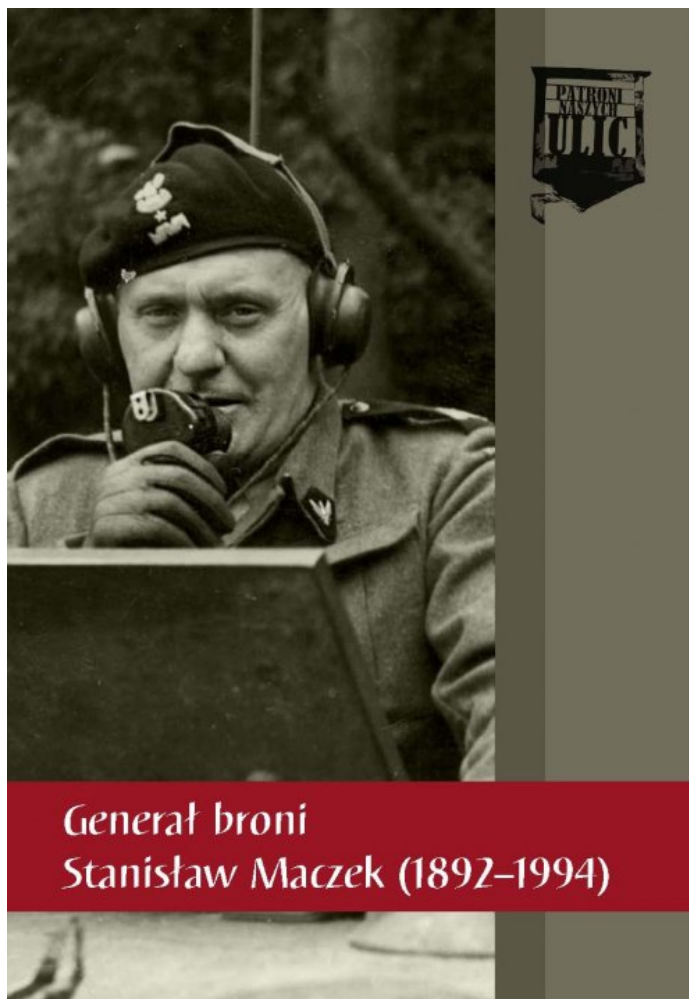
w tym w infografice poświęconej 1. DPanc.

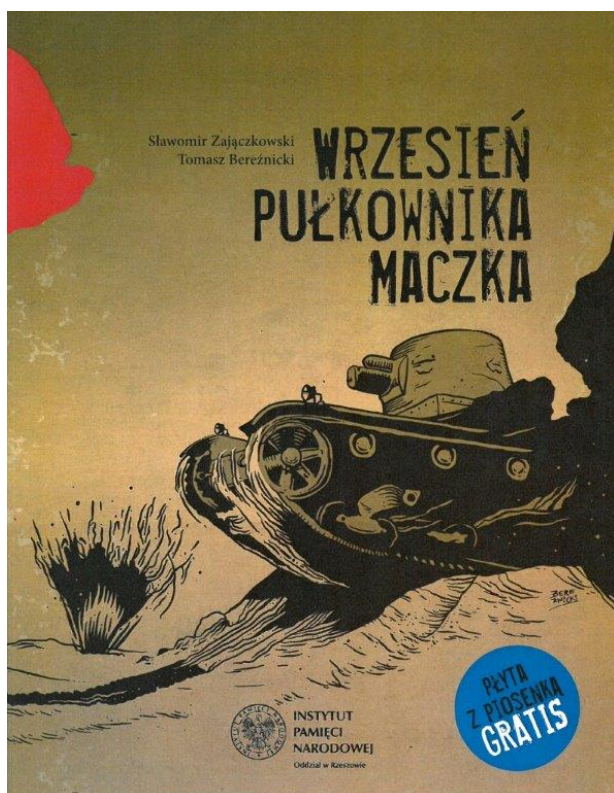
Dodatkowo zachęcamy do zapoznania się z broszurą IPN o gen. Stanisławie Maczku z serii „Patroni naszych ulic”:

Piotr Chmielowiec, Krzysztof A. Tochmana, *Generał broni Stanisław Maczek (1892–1994)*. Broszura dostępna online:

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/stanislaw-maczek/78667,General-broni-Stanislaw-Maczek-18921994.html>

oraz komiksem o walkach brygady pułkownika Stanisława Maczka na Podkarpaciu we wrześniu 1939

Sławomir Zajączkowski, Tomasz Bereźnicki, *Wrzesień pułkownika Maczka*, konsultacja historyczna Bogusław Kleszczyński i Tomasz Bereza, Rzeszów 2014 (<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/13242,Wrzesien-pulkownika-Maczka.html>)

Warto zapoznać się także z materiałami o generale Maczku, zebranymi na portalu przystanekhistoria.pl pod hasłem: Stanisław Maczek (<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/stanislaw-maczek>)